

Teorija svetovnega sistema (I. Wallerstein)

Immanuel Wallerstein (1930 - še živi) : Američan, ki dela s sodelavci.

- 1* Najbolj znano delo: Zaton Amerike in Utopistike (preberi spremno besedo !!!)
- 2* Wallerstein trdi, da obstajajo zgodovinske zakonitosti (razlika med kratkoročnimi zgodovinskimi spremembami in dolgoročnimi tokovi). Po njegovem mnenju je menjava neenakomerna (na tem sloni današnji moderni sistem - enote, ki jih opazuje Wallerstein niso enake tistim, ki jih opazuje Marx - danes izkoriščanje poteka med državami oz. deželami);
- 3* V 16. stoletju se oblikuje jedro držav, kjer jim je uspelo vsiliti takšne pogoje menjave, da so tisti s katerimi so menjavali dobili manj kot tisti, ki so jih izkoriščali: izmenjava med jedrom in obrobjem. Države, ki so predmet izkoriščanja, tvorijo obrobje ali periferijo (bodisi politično ali gospodarsko izkoriščanje);
- 4* V 20 stoletju zajema menjava in izkoriščanje ves svet (moderne svetovni sistem). Za države na periferije je značilno, da so izkoriščane in v nekem stanju nestabilnosti, da so v vojnah, revolucijah,... Znotraj jedra pa je ena stabilna demokracija;
- 5* SOCIALIZEM, KOMUNIZEM : te države so bile menjalno vključene v predmet izkoriščanja; oktobrska revolucija je pomenila, da se je na Vzhodu izboljšal položaj delavca;
- 6* Poleg DRŽAV JEDRA in obrobja obstaja še PERIFERIJA, to so države, ki niso predmet izrazitega izkoriščanja; Slov. sodi v periferijo, ne zato ker je revna, ampak ker nima te sile, da bi druge izkoriščala.
- 7* Wallerstein uvaja pojem **SVETOVNI SISTEM** in zlasti **MODERNI SVETOVNI SISTEM** ;
 1. SVETOVNI SISTEM je časovno oz. zgodovinsko in prostorsko omejeno področje, ki ga integrirajo določena razmerja, določeni družbeni mehanizmi (cesarstva).
 2. MODERNI SVETOVNI SISTEM, ki se oblikuje s 16. stoletjem ima princip organizacije, ki ni ne vojaški ne političen, ampak **ekonomski princip organizacije** :
 - 1* gre za eksploatacijo,
 - 2* izkoriščanje,
 - 3* za mednarodno delitev dela.
- 8* Politična ureditev tu niti ni bistvena. Bistveno je da so določene države in skupine znotraj njih zagotovile kopičenje gmotnega bogastva. Zato je možno spreminjanje političnih odnosov, da države izginjajo. Je sposoben absorbirati razne spremembe, ostati pa mora možnost pridobivanja in kopičenja dobička. Wallerstein trdi, da so gospodarski mehanizmi veliko učinkovitejši in bolj zanesljivi kot sredstva zagotavljanja premoči, kot pa politična in vojaška sredstva.
- 9* Za moderni svetovni sistem je značilno, da obstajajo DRŽAVE JEDRA, kjer se razvijajo izpopolnjene tehnologije, donosne gospodarske dejavnosti, ki imajo tak položaj, da lahko izkoriščajo druge države, (območje Z Evrope, potem tudi S Amerike). Države tega področja si na različne načine zagotavljajo dominacijo v svetovnem gospodarstvu. Geografska območja, ki so navezana na države jedra tvorijo PERIFERIJO (obrobje) in POL-PERIFERIJO.
- 10* **Dežele periferije** oskrbujejo jedro s surovinami in ceneno delovno silo.
- 11* **Dežele pol-periferije** pa niso niti izrazito izkoriščevalske niti izrazito izkoriščane. Izmenjujejo blago z jedrom in so del modernega svetovnega sistema.. države jedra so politično stabilne, preprečujejo pa politično stabilizacijo držav periferije, ker bi jim to otežilo izkoriščanje. Tudi moderni svetovni sistem je časovno omejen in bo izginil, ko bo izčrpal sposobnosti prilagajanja.